

बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा
अधिकार अधिनियम २००९ यातील
तरतूदीनुसार शाळा मान्यता रद्द करताना
(De-recognition) घ्यावयाची कार्यवाही

महाराष्ट्र शासन
शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक: आरटीई २०१३/प्र.क्र.११४/प्राशि-१
मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२
तारीख: १८ एप्रिल, २०१३

शासन परिपत्रक -

"बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क अधिनियम २००९" (यापुढे "अधिनियम २००९" असा उल्लेख) राज्यातील सर्व शाळांना लागू आहे. या अधिनियमातील तरतूदींची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी दिनांक ११ ऑक्टोबर, २०११ रोजी राज्य शासनाने महाराष्ट्र बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क नियम (यापुढे "नियम २०११" असा उल्लेख) अधिसूचित केले आहेत. अधिनियम २००९ मधील कलम १८ नुसार शासन व स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या शाळा वगळता इतर सर्व शाळांनी संलग्नता प्रमाणपत्र (Recognition) प्राप्त केल्याशिवाय, अशी शाळा चालविता येणार नाही असे ही स्पष्ट केले आहे. याबाबत नियम २०११ मधील नियम ११ नुसार शाळांना मान्यता प्रमाणपत्र देण्याचे अधिकार जिल्हा शिक्षण अधिकारी यांना देण्यात आलेले आहेत. त्यानुसार तपासणी करून मान्यता प्रमाणपत्र देण्याची कार्यवाही क्षेत्रिय स्तरावर सुरु आहे. शाळा मान्यता आदेशातील अटींचा भंग करणाऱ्या अथवा अधिनियमासोबतच्या परिशिष्टातील बाबींची पूर्ती न करणाऱ्या शाळांची मान्यता काढून घेताना राबवावयाची प्रक्रिया नियम २०११ च्या नियम क्र.१२ मध्ये स्पष्ट केलेली आहे. कोणत्याही प्रकरणात मान्यता नाकारताना अथवा पूर्वी दिलेली मान्यता रद्द करताना नोटीस देवून स्पष्टीकरण मागविणे, चौकशी करणे व त्यानंतर निर्णय घेणे नैसर्गिक न्यायाच्या दृष्टीने आवश्यक असते. दरम्यान जिल्हा शिक्षण अधिकाऱ्यांकडून संबंधित शाळेला नोटीस/चौकशी अशी नैसर्गिक न्यायाची संधी नाकारून तसेच उपरोक्त नमूद नियम क्र.१२ चे पालन न करता थेटपणे मान्यता रद्द केल्याची काही प्रकरणे शासनाच्या निदर्शनास आली आहेत. या पार्श्वभूमीवर शाळेची मान्यता काढून घेणे (De-recognition) याकरिता राज्य शासनाकडून खालीलप्रमाणे सविस्तर स्पष्टीकरणात्मक सूचना सर्व शिक्षण अधिकारी यांना देण्यात येत आहेत.

१) अधिनियम २००९ चे कलम १८(२) नुसार प्राप्त मान्यता आदेशातील अटींचा भंग करणारी किंवा अधिनियमाच्या अनुसूचिमध्ये विहित केलेली मानके व प्रमाणके यांची परिपूर्ती करण्यास कसूर करणारी शाळा आढळून आल्यास अथवा कोणत्याही व्यक्तीद्वारे याबाबत निवेदन प्राप्त झाल्यास त्याची प्रथमतः नोंद करावी.

२) अशा शाळेला भंग होणाऱ्या अटी नमूद करून नोटीस पाठवावी व १ महिन्याच्या आत स्पष्टीकरण मागवावे.

३) प्राप्त स्पष्टीकरण समाधानकारक न आढळल्यास अथवा विहित कालावधीत स्पष्टीकरण न मिळाल्यास नियम २०११ चे नियम १२(ख) नुसार तपासणी समिती नियुक्त करावी. तपासणी समितीने योग्य चौकशी करून शाळा मान्यता चालू ठेवणे किंवा मान्यता काढून घेण्यासाठीच्या शिफारशीसह आपला अहवाल जिल्हा शिक्षण अधिकाऱ्याला सादर करावा.

४) तपासणी समितीचा अहवाल शिक्षण अधिकाऱ्याने आपल्या अभिप्रायासह शिक्षण संचालक (प्राथमिक) यांना देवून त्याची प्रत राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोगाला पाठवावी.

५) शिक्षण अधिकारी यांचा अहवाल विचारात घेवून शाळा मान्यता रद्द करण्याबाबत नियम २०११ मधील नियम क्र.१२(२) नुसार अंतिम निर्णय शासन स्तरावर घेण्यात येईल.

२. सर्व शिक्षणाधिकारी/प्रशासन अधिकारी यांनी उपरोक्त सूचनांचे पालन करावे. अन्यथा प्रचलित सेवा विषयक तरतूदीनुसार शिस्तभंगाची कारवाई घेण्यात येईल.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१३०४२०१६४८५८७२२१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

ना.उ.रौराळे

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
- २) मा. मंत्री (शालेय शिक्षण),
- ३) मा. राज्यमंत्री (शालेय शिक्षण),
- ४) मा. मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहायक,
- ५) अपर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग,
- ६) सर्व प्रधान सचिव/ सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ७) सर्व विभागीय आयुक्त,
- ८) संचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
- ९) सचिव, राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोग, शासकीय परिवहन सेवा केंद्राजवळ, वरळी पोलिस कॅम्प, वरळी, मुंबई - २५

- १०) सर्व जिल्हाधिकारी,
- ११) सर्व आयुक्त, महानगरपालिका,
- १२) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
- १३) राज्य प्रकल्प संचालक, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई,
- १४) शिक्षण संचालक (प्राथमिक), महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- १५) शिक्षण संचालक(माध्यमिक व उच्च माध्यमिक), महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- १६) शिक्षण संचालक(प्रौढ शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- १७) संचालक, महाराष्ट्र राज्य परीक्षा परिषद, पुणे,
- १८) संचालक, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, पुणे,
- १९) संचालक, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ(बालभारती), पुणे,
- २०) अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ,
- २१) सर्व विभागीय शिक्षण उपसंचालक,
- २२) सर्व शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक/माध्यमिक/प्रौढ), जिल्हा परिषद,
- २३) सर्व मुख्याधिकारी, नगरपालिका/ नगर परिषद,
- २४) सर्व प्रशासन अधिकारी, नगर परिषद/ कटक मंडळे,
- २५) शिक्षण निरीक्षक (पश्चिम/ दक्षिण/ उत्तर), बृहन्मुंबई
- २६) निवड नस्ती (प्राशि-१ कार्यासन)